

**Naustdal-Gjengedal
verneområdestyre**

Postadresse
Naustdal-Gjengedal
verneområdestyre
Njøsavegen 2
6863 Leikanger

Besøksadresse
Sandane Næringshage
Sandane Senter, 3. etasje
6823 Sandane

Kontakt
Sentralbord: +47 57 64 30 00
Direkte: +47 57 64 31 38
sfvpost@statsforvalteren.no
fmvlpost@fylkesmannen.no
www.nasjonalparkstyre.no/Naustdal-Gjengedal

Ola Jan Birkeland
Hope 24
6829 Hyen

Sakshandsamar Alf Erik Røyrvik

Vår ref. 2022/4346-0

Dykker ref.

Dato 01.04.2022

Vedtak Naustdal-Gjengedal LVO - Søknad om å føre opp markalade i Byrkjeneset - Hyen Natur og Friluft

Saksprotokoll i Naustdal-Gjengedal verneområdestyre - 25.03.2022

Vedtak

**Hyen Natur og Friluft får løyve til å føre opp ei markalade i villmarkscampen på
Byrkjeneset, som erstatning for gapahuken som skal rivast. Løyvet vert gjeve med heimel i
naturmangfoldlova § 48, første ledd.**

Vilkår for løyvet:

- Den gamle gapahuken skal rivast og alle restar av den skal fjernast.
- Markalada skal førast opp i tråd med teikningar vedlagt søknaden. Bygget skal vere maks 10 m² i grunnflate og ikkje vere høgare enn 3,3 m oppe på mønet.
- Markalada skal byggast med tradisjonell grindverksteknikk i tråd med lokal byggeskikk.
- Markalada skal ha torvtak, slakk takvinkel og ståande kledning. Kledninga skal ikkje overflatebehandlast.
- Markalada skal plasserast på det inngjerda området som utgjer Villmarksleiren.
- Markalada skal ha enkel fundamentering utan betong eller maskinell opparbeiding.
- Byggearbeidet skal vere ferdig innan 2023.
- Maksimalt halvparten av bygget skal vere låst. Den ulåste delen skal vere open for ålmenta og det må kome klart fram at leiren er open for allmenn bruk.
- Alt avfall og restar skal fjernast. Rein treverk kan brennast eller nyttast som ved i leiren.
- Når arbeidet er ferdig skal det dokumenterast med bilete eller synfaring.

Klage

Vedtaket kan klagast på av alle partar og andre med rettsleg klageadgang, jamfør forvaltningslova kap VI. Klagefristen er tre veker og ei eventuell klage skal stilast til styret. Det er Miljødirektoratet som er klageinstans.

Med helsing

Karoline Bjerkeset
styreleiar

Alf Erik Rørvik
verneområdeforvaltar

Dokumentet er elektronisk godkjent

Innstilling frå forvaltar

Hyen Natur og Friluft får løyve til å føre opp ei markalade i villmarkscampen på Byrkjeneset, som erstatning for gapahuken som skal rivast. Løyvet vert gjeve med heimel i naturmangfaldlova § 48, første ledd.

Vilkår for løyvet:

- Den gamle gapahuken skal rivast og alle restar av den skal fjernast.
- Markalada skal førast opp i tråd med teikningar vedlagt søknaden. Bygget skal vere maks 3 x 3 m i grunnflate og ikkje vere høgare enn 3,3 m oppe på mønet.
- Markalada skal ha torvtak, slakk takvinkel og ståande kledning.
- Markalada skal plasserast på det inngjerda området som utgjer Villmarksleiren.
- Markalada skal ha enkel fundamentering utan betong eller maskinell opparbeidning.
- Byggearbeidet skal vere ferdig innan 2023.
- Alt avfall og restar skal fjernast. Rein treverk kan brennast eller nyttast som ved i leiren.
- Når arbeidet er ferdig skal det dokumenterast med biletet eller synfaring.

Saksutgreiing

Dokument i saka

- Søknad om å sette opp nytt bygg
- Skisse av grindverksbygg
- Kartutsnitt
- Bilete frå Villmarksleiren i Byrkjeneset

Søknaden

Hyen Natur og Friluft har i om lag 20 år disponert eit areal på gbnr 19/4 på Byrkjeneset ved Storevatnet i Gjengedalen. Her er det eit inngjerda område med bålpass, bord, benkar og plass til å sette opp lavvo. Inne på området står det og ein gapahuk som fungerer som lager og til matlaging. Utanfor det inngjerda området står det og ein utedo. Alt dette vart sett opp på staden før området vart verna. Hyen Natur og Friluft har tidlegare drive kommersielt med organiserte overnattingsturar til Byrkjeneset, og utleige av utstyr. Dei siste åra har her ikkje vore kommersiell drift, og leiren har vore open for allmenn bruk.

Tilstanden på særleg gjerde og gapahuken har blitt dårlig dei siste åra, og eigar av Hyen Natur og Friluft ønskjer å ruste opp leiren. Han har fått støtte frå Utviklingsfondet for Naustdal-Gjengedal til å ruste opp både gjerdet og gapahuken. Føremålet er å både ha eit betre produkt å leige ut, men og å ha eit betre tilbod for ålmenta. Leiren skal vere open for ålmenta, men noko utstyr og fasilitetar skal leigast ut.

Hyen Natur og Friluft søker derfor om å erstatte det gamle gapahukbygget og erstatte det med eit nytt grindverksbygg likt ei tradisjonell utmarkslade. Det gamle bygget er bygd som gapahuk med god takhøgde, skråtak, open front og delvis opne sideveggar. Gapahuken er på om lag 6 m² i grunnflate. Det nye bygget det vert søkt om skal vere 3 x 3 meter i grunnflate og om lag 3 meter høgde opp i mønet. Den inste delen av bygget skal vere eit låsbart rom der utstyr til uteleie kan låsast inn. Den andre halvdelen skal vere opent for ålmenta.

Regelverk

Sidan det her er snakk om å fjerne eit eksisterande bygg og sette opp eit heilt nytt bygg til erstatning med ei noko anna plassering, so må saka handsamast som søknad om å føre opp eit nytt bygg. I følgje verneforskrifta § 3 pkt. 1.1 so er oppføring av bygningar i utgangspunktet ikkje lov. I verneforskrifta er det lista opp nokre vilkår og tilfelle der ein kan gje løyve til å føre opp nye bygg, men denne saka fell ikkje inn under nokon av dei.

Saka må derfor handsamast etter naturmangfaldlova (nml) § 48. Det er første ledd (mi understreking) som er aktuell å bruke der.

§ 48. (*dispensasjon fra vernevedtak*)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I saker som skal handsamast etter denne paragrafen, so må ein først vurdere om vilkåret for å bruke paragrafen er oppfylt. Altso om vedtaket er i strid med verneføremål eller kan påverke verneverdiar nemneverdig, eller ikkje. Dersom ein konkluderer med at paragrafen kan brukast, må ein deretter gjere ei skjønsmessig og fagleg vurdering om det er tilrådeleg å gje løyve slik det er søkt om.

I alle saker som kan verke inn på naturmiljøet skal tiltaket, jamfør nml § 7, vurderast opp mot miljørettsprinsippa i nml § 8-12.

Søkjar er sjølv ansvarleg for eventuelle løyve frå grunneigar og kommune, dersom det er naudsynt.

Vurdering

Vi må altsø først vurdere om tiltaket er i strid med verneføremål eller kan verke nemneverdig inn på verneverdiane. Då må vi sjå til verneføremålet for Naustdal-Gjengedal, som står i § 2 i verneforskrifta:

§ 2. Formål

Formålet med vernet er å ta vare på eit eigenarta og vakkert naturområde som er så godt som fritt for tyngre tekniske inngrep, og som har stor variasjon i natur frå lågland og stølsdalar til fjellområde med brear, mange dalar med elvar og store og mindre vatn. Det er vidare eit formål å ta vare på kulturlandskapet med dei kulturminna det inneholder.
Området skal også kunne nyttast til tradisjonelt friluftsliv utan særleg teknisk tilrettelegging.

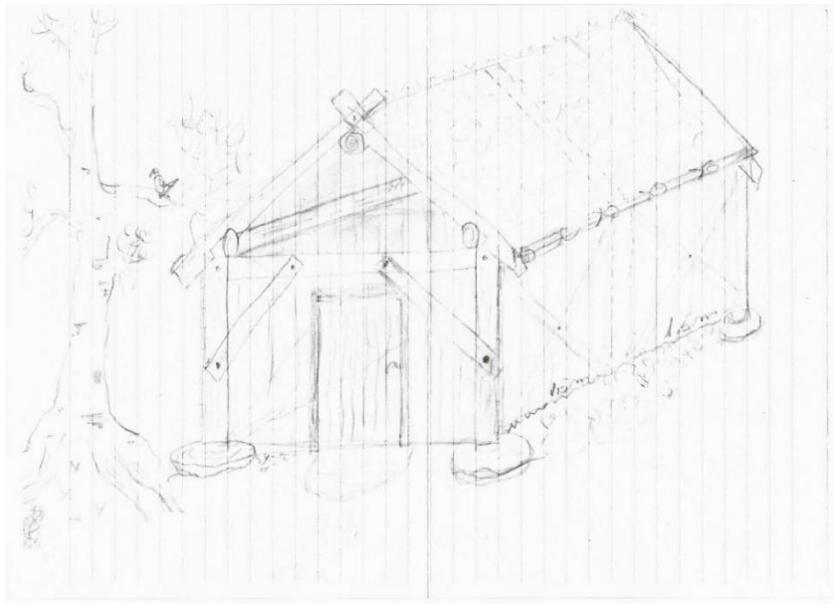
Her er det lagt vekk på både at området er so godt som fritt for tekniske inngrep, og at ein skal ta vare på kulturlandskap, kulturminne og legge til rette for tradisjonelt friluftsliv. Det å føre opp ein bygning som har form og utsjånad til ei tradisjonell utmarkslade, som erstatning for ein annan bygning, kan ikkje seiast å vere eit tungt inngrep. Det er heller ikkje negativt for kulturlandskapet og det bygget som skal fjernast har ingen kulturhistorisk verdi. Her er heller ikkje verneverdiar på Byrkjeneset som vert påverka av tiltaket. Vilkåra for å gje ein eventuell dispensasjon etter naturmangfaldlova § 48 første ledd er altsø oppfylt.

Det må likevel gjerast ei fagleg og skjønsmessig vurdering om det er tilrådeleg å gje eit slikt løyve. Der er det mange moment som må vurderast. Mellom anna må ein vurdere kva som er føremålet med tiltaket, og om det er i tråd med regelverk, forvalningspraksis og politiske føringar. Føremålet med å sette opp bygget er å erstatte den gapahuken som står der i dag. Den har stått i om lag 20 år, den er ikkje i tråd med lokal byggeskikk og den er ikkje tenleg til dei behova som både Hyen Natur og Friluft (HNF) og ålmenta har i Byrkjeneset. Det planlagde grindverksbygget vil gje HNF mogelegheit til å lagre og låse inn utstyr som dei brukar i drifta si. Det vert og høve til å söke ly for ålmenta. Soleis vert det planlagde bygget meir tenleg både for eigar og for ålmenta.

Nokre vil kanskje stille spørsmål om det er riktig å legge til rette for kommersiell drift inne i eit verneområde. Gjeldande forvalningspraksis og politiske føringar seier at det ikkje er noko i vegen for kommersiell verksemd i verna natur so lenge verksemda ikkje er i strid med verneføremål, verneverdiar eller er til skade på naturmiljøet. Det at tiltaket er knytt til kommersiell verksemd skal soleis ikkje ha noko å seie for handsaminga av søknaden.

Estetisk sett og med tanke på tradisjonell byggeskikk vil tiltaket vere ei forbetring, so lenge gapahuken som står der i dag vert heilt fjerna. Gapahuken er ikkje eit tradisjonelt bygg og er dessutan noko prega av slitasje og lite bruk og vedlikehald siste åra. Når nytteverdien i tillegg er låg, so vil det isolert sett vere positivt om den vert fjerna. Det bygget som er søkt om å føre opp er ein modell av ei gammal «markalade» eller utmarkslade i grindverk. Det er ein type bygg som var særstak vanleg tidlegare. Desse ladene vart nytta til å lagre dyrefor som vart slått eller hausta i utmarka om sommaren, fram til det kunne køyrast til gards, oftast med hest og slede på snøføre. Slike stod det mange av i området. Ein del står enno, eller ein kan sjå spor og restar etter dei. Dette bygget vil definitivt vere mykje meir i tråd med tradisjonell og lokal byggeskikk enn gapahuken som står der i dag. Ei handteikna skisse av markalada kan du sjå under her.

Markalada er på 3 x 3 meter, altso totalt 9 m² grunnflate. Gapahuken som står der i dag er ein del mindre. Gapahuken dekkjer om lag 6 m² dersom vi tek med takustikka som er ganske store på ein slik gapahuk (sjå biletet). Det bygde arealet vil altso auke med 3 m², eller 50 %. Både med tanke på behovet og bruken av markalada, og ikkje minst med tanke på det bygningstekniske, er det truleg vanskeleg å bygge markalada noko særleg mindre enn dei 9 m² det er snakk om. Det er framleis eit veldig lite bygg, sjølv om det er større enn gapahuken.

Generelt sett er det eit mål å unngå nedbygging av verneområdet. Det inneber at både det å auke tal på bygningar og storleik på desse er noko ein prøver å unngå. Ein må likevel sjå dette i ein heilskap og ikkje berre sjå på kvadratmeter. Alt i alt er det etter mi vurdering positivt for Byrkjeneset om gapahuken vert bytta ut med ei meir tradisjonell og funksjonell markalade, til tross for at den er litt større.

Det er søkt om å flytte gapahuken, altso bygge opp den nye på ein litt annan plass enn den gamle står i dag. Den tenkte plasseringa er innanfor det inngjerda området som utgjer sjølvleiren, men litt lenger inne på området. Etter forvaltar si vurdering so har plasseringa av bygget lite å bety for saka, so lenge det er innanfor det inngjerda området som allereie er «påverka» av villmarksleiren.

Bygget skal førast opp som ei tradisjonell «markalade». Søkjær har lagt ved skisse som syner bygget. Skissa er ganske enkel, den er ikkje målsett og ikkje veldig detaljert. Men det er kanskje og ein del av tradisjonen. Dette er ein type bygg som tradisjonelt sett truleg ikkje har hatt veldig detaljerte teikningar. Vi må likevel sette nokre rammer og krav til kva korleis bygget skal sjå ut og ikkje minst korleis det ikkje skal sjå ut.

I følgje søknaden og opplysningane frå søker skal bygget vere på inntil 3 x 3 m, og om lag 3 m høgt. Grunnflate og høgde bør definerast i vilkåra til eit eventuelt løyve. Ut i frå teikningane skal markalada vere eit tradisjonelt grindverk med torvtak, ståande kledning og utan vindauge. Det kan vere glugge i bygget, men ikkje vindauge med glasrute. Takvinkelen bør ikkje vere for bratt, det vil den nok uansett ikkje vere på eit torvtak.

I bygge- og inngrepssaker er det alltid viktig å vurdere presedensverknaden av eit vedtak. Likebehandling er viktig i forvaltninga, so dersom ein gjev løyve til eitt tiltak so må andre kunne forvente å få løyve i liknande tilfelle seinare. Ein uheldig presedens av eit vedtak vil kunne føre til ei uønskt utvikling og utbygging som kan gå ut over verneverdiane. I denne saka er det snakk om å rive ein liten bygning og erstatte den med noko betre, sjølv om den er litt større. Verknaden av tiltaket er derfor positiv og ein eventuell presedens er derfor ikkje problematisk.

Grunneigar og grunneigarlag har fått saka tilsendt til orientering og eventuelle innspel. Fylkeskommunen har og fått saka tilsendt for å eventuelt vurdere byggeskikk. I skrivande stund har det ikkje kome inn merknader til saka.

Byrkjeneset er ein stad kor forvaltninga er godt kjent. Vi har hatt fleire tiltak, synfaringar og turar til Byrkjeneset. Det meste av Byrkjeneset er registrert som naturtype «Bjørkeskog med høgstauder» i Naturbase, med verdi «C – lokalt viktig». I skildringa av naturtypen står det lite om skjøtsel og omsyn, men det vert rådd frå å gjere inngrep i lokaliteten. Sidan det er snakk om å flytte eit lite bygg inne på det inngjerda området, utan graving eller anna fundamentering, so ser vi ikkje på dette som eit problematisk «inngrep» for naturtypen. Kunnskapsgrunnlaget (jamfør nml §8) er godt.

Jamfør naturmangfaldlova § 10 skal ein vurdere den samla belastinga av eit tiltak og i tillegg den samla belastinga av framtidige tiltak og effektar som kan kome som følgje av tiltaket (presedens). Som det allereie er peika på so vurderer eg ikkje tiltaket til å vere negativt for naturmiljøet i seg sjølv, og ein eventuell presedens som vert skapt av eit løyve her vert ikkje vurdert til å vere negativ. Den samla belastinga av bygningar i området er særslig låg. Her er få bygningar.

Jamfør nml § 12 skal mest skånsame metodar og lokalisering velgast. So lenge det nye bygget vert liggande innanfor det inngjerda området so vil ikkje plasseringa der ha særleg mykje å seie for naturmiljøet. Oppsetting av stavbygg på steinar og utan annan fundamentering er den mest skånsame metoden for eit slikt bygg.

Naturmangfaldlova §§ 9 og 11 er ikkje relevante i saka.

Alt i alt vurderer forvaltaren dette til å vere eit ganske positivt tiltak. Ein tek vekk noko som er slitt og därleg og erstattar det med noko som både er meir estetisk, meir tradisjonelt og meir tenleg. Og det utan at eg kan sjå at dette vil ha nokon negative verknader.

Teikninga er noko enkel, og gjev litt rom for tolking. Det bør derfor settast nokre vilkår i eit løyve slik at ein er trygg på at bygginga skjer innanfor rimelege rammer for eit slikt bygg.

Kopi til:

Statsforvaltaren i Vestland
Gloppen kommune

Njøsavegen 2
Grandavegen 9

6863
6823

LEIKANGER
SANDANE